

Informace ze zdravotnictví Středočeského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha
16.6.2003

1

Hospodářské výsledky vybraných zdravotnických zařízení Středočeského kraje za rok 2002 a 1. čtvrtletí roku 2003

Zdrojem použitých dat v předkládané informaci jsou údaje o nákladech, výnosech a s nimi souvisejícím hospodářském výsledku vybraných zdravotnických zařízení Středočeského kraje, které jsou samostatnými právními subjekty, vedou podvojně účetnictví a byly vybrány bez ohledu na jejich zřizovatele. Do vykazování ekonomických dat byly zahrnuty všechny nemocnice, samostatné léčebny pro dlouhodobě nemocné a odborné léčebné ústavy, dále všechny lázeňské léčebny, střediska záchranné služby, hygienické stanice a některá vybraná ostatní zařízení. Vzhledem ke specifickému postavení hygienických stanic, z nichž část byla financována plně ze státního rozpočtu, a také s přihlédnutím k jejich transformaci na nové právní subjekty od 1.1.2003, nebyly ekonomické údaje o hygienických stanicích do této informace zahrnuty. Pro značnou různorodost a relativně menší ekonomickou váhu ve zdravotnictví Středočeského kraje nebyly do této informace zahrnuty rovněž údaje o hospodaření za skupinu ostatních vybraných zdravotnických zařízení (dětské domovy, instituty a ústavy kromě léčebných). Na druhé straně, ekonomická důležitost nemocnic si zasluhuje zpracování samostatné informace o výsledcích jejich hospodaření nad rámec této informace, která si klade za cíl podat jen základní přehled o výsledcích hospodaření a o struktuře nákladů a výnosů podle druhu zdravotnických zařízení v kraji.

1. Ekonomické výsledky podle druhu zdravotnických zařízení

Z pěti druhů zařízení resortu zdravotnictví ve Středočeském kraji, jimiž se zabývá tato informace, zakončily rok 2002 hrubým ziskem (tj. ziskem před rozdělením hospodářského výsledku) tři druhy zařízení. Nejvyšší rozdíl mezi dosaženými výnosy a vynaloženými náklady v kraji zaznamenala skupina 3 lázeňských léčeben (podnikatelské subjekty), které vyprodukovaly 1,16 Kč výnosů na 1 Kč nákladů, následovaly léčebny pro dlouhodobě nemocné (1,04 Kč výnosů na 1 Kč nákladů) a odborné léčebné ústavy (1,03 Kč výnosů na 1 Kč nákladů). Na druhé straně byly ztrátové ty druhy zdravotnických zařízení, jejichž zřizovatelem byly převážně okresní úřady. Náklady byly vyšší než výnosy v 7 z 9 středisek záchranné služby a především v nemocnicích, které v roce 2002 zaznamenaly ekonomickou ztrátu (před rozdělením hospodářského výsledku) ve výši téměř 280 mil. Kč, i když skupina 5 menších nemocničních zařízení, fungujících jako podnikatelské subjekty, vyprodukovala hrubý zisk ve výši 15 mil. Kč.

Hospodářské výsledky vybraných zdravotnických zařízení v roce 2002

Druh zařízení	Počet vybraných zařízení v kraji	Hospodářský výsledek (tis. Kč)			Výnosy v Kč na 1 Kč nákladů
		Náklady celkem	Výnosy celkem	Rozdíl (výnosy - náklady)	
Nemocnice	24	5 515 276	5 236 093	-279 183	0,95
Léčebny pro dlouhodobě nemocné	4	158 841	164 962	6 121	1,04
Odborné léčebné ústavy	8	523 313	538 137	14 824	1,03
Lázeňské léčebny	3	222 622	257 754	35 132	1,16
Střediska záchranné služby	9	280 106	272 677	-7 429	0,97

V porovnání s rokem 2001 byl v roce 2002 pro všechny druhy zdravotnických zařízení ve Středočeském kraji charakteristický růst nákladů i výnosů, avšak pouze ve dvou z pěti druhů zařízení byl růst výnosů rychlejší (v odborných léčebných ústavech se zvýšily výnosy o 4,7 % a náklady jen o 1,7 %, v lázeňských léčebnách vzrostly výnosy o 5,5 % a náklady o 5,2 %). To se projevilo příznivějším hospodářským výsledkem těchto dvou druhů zařízení v roce 2002 proti roku 2001 (o 14,1 mil. Kč za odborné léčebné ústavy, resp. o 2,4 mil. Kč za lázeňské léčebny). U ostatních druhů zařízení celkové náklady rostly rychleji než celkové výnosy, což mělo za následek zhoršení hospodářského výsledku těchto zařízení v porovnávaných letech. I přes zhoršený výsledek však vykázaly léčebny pro dlouhodobě nemocné zisk, i když ve srovnání s předchozím rokem téměř poloviční. Střediska záchranné služby se na rozdíl od roku 2001 dostala v roce 2002 do ztráty a ztrátovost nemocnic se prohloubila.

Hospodářské výsledky vybraných zdravotnických zařízení v roce 2001

Druh zařízení	Počet vybraných zařízení v kraji	Hospodářský výsledek (tis. Kč)			Výnosy v Kč na 1 Kč nákladů
		Náklady celkem	Výnosy celkem	Rozdíl (výnosy - náklady)	
Nemocnice	24	5 004 673	4 819 287	-185 386	0,96
Léčebny pro dlouhodobě nemocné	4	139 549	150 853	11 304	1,08
Odborné léčebné ústavy	8	468 422	469 187	765	1,00
Lázeňské léčebny	3	211 642	244 379	32 737	1,15
Střediska záchranné služby	9	245 189	250 432	5 243	1,02

Ekonomické výsledky uvedených 5 druhů zdravotnických zařízení za první čtvrtletí 2003 ukazují v porovnání s rokem 2002 příznivější vývoj. Projevil se opětovným dosažením hrubého zisku středisky záchranné služby, vyšší výnosovostí léčeben pro dlouhodobě nemocné a pokračujícím předstihem růstu výnosů před růstem nákladů v odborných léčebných ústavech. Relativně příznivější byl v prvních třech měsících roku 2003 také vývoj hospodářského výsledku nemocnic, v nichž na 1 Kč nákladů připadlo k 31.3.2003 0,98 Kč výnosů. Naproti tomu výnosovost lázeňských léčeben se v prvních třech měsících roku 2003 v porovnání s obdobím 2001 - 2002 snížila (na 1 Kč nákladů připadlo 1,06 Kč výnosů). Výsledky 1. čtvrtletí jsou však ovlivněny sezónností, která se může projevovat zejména u lázeňské péče.

2. Struktura nákladů vybraných zdravotnických zařízení

Ve všech vybraných zdravotnických zařízeních zahrnutých do předkládané informace jsou největší nákladovou položkou osobní náklady, které v roce 2002 tvořily více než polovinu vynaložených nákladů ve střediscích záchranné služby, léčebnách pro dlouhodobě nemocné a v odborných léčebných ústavech, přibližně polovinu celkových nákladů nemocnic a pouze v lázeňských léčebnách, jež v porovnání s ostatními druhy zdravotnických zařízení mají vyšší podíl nákladů na služby, spotřebu energie a potravin pro pacienty, představoval v roce 2002 podíl osobních nákladů na celkových nákladech cca 41 %.

Struktura nákladů vybraných zdravotnických zařízení v roce 2002 (v %)

Druh zařízení	Druh nákladu								
	léčiva	speciální zdravotnický materiál	krev a krevní výrobky	potravin pro pacienty	spotřeba energie	služby	osobní náklady	odpisy	ostatní náklady
Nemocnice	6,5	10,3	1,6	1,7	3,8	7,8	49,6	5,0	13,8
Léčebny pro dlouhodobě nemocné	5,2	2,4	0,0	5,5	2,6	12,2	55,9	3,7	12,5
Odborné léčebné ústavy	4,4	7,5	0,6	4,6	3,6	8,8	52,6	4,4	13,5
Lázeňské léčebny	0,4	0,3	0,0	10,2	9,8	16,7	40,9	2,3	19,3
Střediska záchranné služby	1,0	1,1	0,0	0,0	2,0	13,0	65,3	6,4	11,2

V roce 2002 se v porovnání s předchozím rokem zvýšily náklady vybraných 48 zdravotnických zařízení zahrnutých do této informace celkem o 630,7 mil. Kč, tj. o 10,4 %. K tomuto růstu se vzhledem k jejich ekonomické váze nejvíce přiblížilo zvýšení nákladů nemocnic (o 510,6 mil. Kč, tj. o 10,2 %); nejvyšší tempo růstu nákladů zaznamenala střediska záchranné služby (o 14,2 %), následovaly léčebny pro dlouhodobě nemocné (zvýšení o 13,8 %) a odborné léčebné ústavy (zvýšení o 11,7 %). Nejméně vzrostly v roce 2002 náklady lázeňských léčeben (o 5,2 % proti roku 2001).

Tempo růstu jednotlivých druhů nákladů bylo rozdílné a v roce 2002 se projevilo změnou jejich podílu na celkově vynaložených nákladech vybraných zdravotnických zařízení v porovnání s předchozím rokem:

- Osobní náklady rostly v roce 2002 rychleji než náklady materiálové včetně služeb a jejich podíl na celkových nákladech se proti roku 2001 zvýšil ve všech druzích vybraných zdravotnických zařízení Středočeského kraje. Nejvíce se zvýšil v odborných léčebných ústavech (o 3,5 procentního bodu), v léčebnách pro dlouhodobě nemocné (o 3 body) a v nemocnicích (o 2,1 bodu); ve střediscích záchranné služby se zvýšil podíl osobních nákladů na celkových nákladech o 0,8 procentního bodu a v lázeňských léčebnách jen o 0,3 bodu proti roku 2001.
- Ke snížení podílu všech druhů materiálových nákladů (včetně služeb) na úkor nákladů osobních došlo v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 v nemocnicích. V ostatních vybraných zdravotnických zařízeních došlo k několika dílčím výjimkám: V odborných léčebných ústavech se v roce 2002 oproti předchozímu roku zvýšil o 0,8 procentního bodu podíl nákladů na zdravotnický materiál a v léčebnách pro dlouhodobě nemocné vzrostl podíl nákladů na služby (o 1,6 bodu). V lázeňských léčebnách a ve střediscích záchranné služby se mírně zvýšily podíly nákladů na spotřebu energie, respektive pohonných hmot (o 0,1 procentního bodu v lázeňských léčebnách, resp. o 0,3 bodu v záchranné službě). Tyto dílčí výjimky však příliš neovlivnily pokles podílu materiálových nákladů (včetně služeb) ve všech druzích vybraných zdravotnických zařízení v kraji, ani pokles podílu jednotlivých druhů materiálových nákladů na celkových nákladech za vybraná zdravotnická zařízení v kraji celkem.
- Specifickou položku nákladů tvoří odpisy, jejichž výše je závislá na velikosti majetku a míře jeho opotřebení. Podíl nákladů na odpisy se proti roku 2001 výrazněji změnil v léčebnách pro dlouhodobě nemocné, kde se jejich podíl na nákladech zvýšil o 2,6 procentního bodu, naopak ke snížení jejich podílu o 1 procentní bod došlo v odborných léčebných ústavech.

V prvním čtvrtletí 2003 došlo ve střediscích záchranné služby, v nemocnicích a méně výrazně také v odborných léčebných ústavech ke snížení podílu osobních nákladů na celkově vynaložených nákladech těchto zařízení v porovnání s rokem 2002. V léčebnách pro dlouhodobě nemocné a v lázeňských léčebnách růst podílu osobních nákladů na celkových nákladech pokračoval. V záchranné službě se výrazně zvýšil podíl ostatních, blíže nespecifikovaných ostatních nákladů těchto zařízení a podíl nákladů na služby, což zřejmě souvisí s organizačními změnami v záchranné službě. V nemocnicích se zvýšil podíl nákladů na spotřebu energie, léčiv a zdravotnického materiálu a v odborných léčebných ústavech se zvýšil výrazněji podíl nákladů na spotřebu energie. Vzhledem k sezónním výkyvům v účtování materiálových nákladů (spotřeby energie, časové rozdíly v úhradě a spotřebě léčiv, zdravotnického materiálu a služeb i časová nerovnoměrnost samotné spotřeby) by však bylo předčasné ze statisticky zjištěných rozdílů ve struktuře nákladů vyvozovat hlubší závěry.

3. Struktura výnosů vybraných zdravotnických zařízení

Jednoznačně nejdůležitějším zdrojem výnosů nemocnic, léčeben pro dlouhodobě nemocné a odborných léčebných ústavů jsou tržby od zdravotních pojišťoven. Pro lázeňské léčebny jsou kromě tržeb od zdravotních pojišťoven výrazným zdrojem příjmů i tržby mimo zdravotní pojišťovny, především úhrady od samoplátců (od pacientů platících poskytnuté zdravotní výkony a služby nehrazené, případně jen zčásti hrazené zdravotními pojišťovnami). Pro hospodaření středisek záchranné služby mají prvořadý význam provozní dotace.

V porovnání s rokem 2001 se v roce 2002 struktura výnosů výrazněji nezměnila. U všech druhů zařízení se podíl tržeb od zdravotních pojišťoven mírně zvýšil, nejvíce v lázeňských léčebnách (o 3,2 procentního bodu) a v léčebnách pro dlouhodobě nemocné (o 2 procentní body). V lázeňských léčebnách se tento podíl zvýšil na úkor tržeb mimo zdravotní pojišťovny, které klesly o 4,2 procentního bodu.

Struktura výnosů vybraných zdravotnických zařízení v roce 2002 (v %)

Druh zařízení	Druh výnosu			
	Tržby od ZP	Tržby mimo ZP	Provozní dotace	Ostatní výnosy a příjmy
Nemocnice	83,1	2,5	2,8	11,6
Léčebny pro dlouhodobě nemocné	88,4	2,3	6,5	2,8
Odborné léčebné ústavy	86,3	4,5	0,5	8,6
Lázeňské léčebny	61,3	24,5	0,0	14,3
Střediska záchranné služby	36,1	1,8	59,2	3,0

Růst podílu tržeb od zdravotních pojišťoven na výnosech nemocnic, léčeben pro dlouhodobě nemocné a odborných léčebných ústavů pokračoval i v prvním čtvrtletí 2003 a nejvýraznější byl v nemocnicích (zvýšení o 2,4 procentního bodu). Naproti tomu v lázeňských léčebnách a ve střediscích záchranné služby byl vývoj v prvních třech měsících roku 2003 opačný než v předchozím roce. V lázeňských léčebnách se podíl tržeb od zdravotních pojišťoven na celkových výnosech snížil o 1,1 bodu a podíl tržeb mimo zdravotní pojišťovny se naopak o 3,2 bodu zvýšil. Ve střediscích záchranné služby se na rozdíl od roku 2002 snížil podíl provozních dotací (o 2,8 bodu), snížil se také podíl tržeb od zdravotních pojišťoven (o 0,1 bodu) a naopak zvýšil se podíl tržeb mimo zdravotní pojišťovny (o 3,3 bodu). Vzhledem k časovému posunu mezi poskytnutím léčebného výkonu, resp. zdravotnické služby a jejich proplacením, resp. krátkostí hodnoceného období za rok 2003 nemusí být uvedené dílčí změny ve struktuře výnosů charakteristické pro celý letošní rok.

Vypracoval: Ing. Ľubomír Vrábel